

stol. řada důležitých reforem v instituci vývodu šlechtictví. Znali jsme je dosud ze sněmovních usnesení a právní theorie, nevěděli jsme však, jak se ty novoty jevily v praxi, což lze seznati jedině z materiálu obsaženého v soudních knihách a v metrice korunní.

Proto vydavatel vytkl si dva cíle, jednak doplniti materiál soudní středověký, zvláště co do zemí, k nimž v dřívějších edicích nebylo vůbec anebo dostatečnou měrou přihlíženo, jednak sebrati jisté množství materiálu ze stol. XVI. a XVII. k seznání prakse vývodu šlechtictví v té době. Materiál tento rozmnožil vydavatel řadou zápisů týkajících se vadií mezi šlechtickými rody a majících význam heraldický a konečně úvodem k Liber generationis plebeanorum, kde autor této práce Waleryan Zbylut Nekanda Sieciechowski v 17. stol. líčí, jak podvodným způsobem nešlechtici hledí nabýti šlechtictví.

Uveřejněný materiál hodlá vydavatel časem vědecky zpracovati.

K. K.

Mažuranić Vladimir, Prinosi za hrvatski pravno-povjestni rječnik. Izdala Jugoslav. Akademija znan. i umjet. Svezak V. (Medar—Odnud.) U Zagrebu, 1914. Str. 641—800.

Měli jsme opětovně příležitost referovati v našem časopise (IX. 414 až 415, XIII. 468—469, XIV. 395—396) o tomto veledůležitém díle chorvatské právně-historické literatury. Sešitem pátým pokročil slovník Mažuranićův až ke slovu *odnud*. I zde nalézáme pod jednotlivými termíny vlastně stručné články o příslušném pojmu, ne tedy jen pouhý jazykový výklad starého chorvatského nebo latinského výrazu. Sem patří na př. články: *medja*, kde se mezi jiným podávají pramenné doklady, jak byla za starých dob ohraničována půda; *miena*, kde se vedle citátů z pramenů činí zmínka o požadavku Polj. stat., aby směna se dala ve dne, a aby příbuzným dána byla při ní přednost před osobami cizími, s čímž dlužno srovnati ustanovení Tripart. I., 70; *milost*, kde se pojednává o titulu „z milosti boží“ u chorv. panovníků a vysokých hodnostářů duchovních, dále o prokazování milosti darováním půdy se strany panovníka, a konečně o udílení milostí zločincům; *mir*, kde se doplňují dřívější články, jako *bijenje*, *božji mir*, *compone*, *kazan* a j.; *mit*, kde jsou sebrána ustanovení o nedovoleném přijímání darů se strany úředníků; *mjera*, článek zvláště poučný o měrách délky a plochy, o měrách pro tekutiny a věci sypké; *mlin*, v němž se citují ustanovení Polj. stat. a mlýnech a pořádku mletí v nich, dále místa pramenů týkající se platu za mletí zv. *ujam*, *ujamak*; *vaganac* (mohlo by se dodat, že slova *ujam* užívá se v témže smyslu i u Bulharů; viz Bobčev, Сборникъ на бълг. юр. обичаи II. str. 90), a konečně se vyslovuje mínění, že mlýny byly asi původně pod zvláštní právní ochranou; *Morovlah*, kde jsou sebrány zajímavé doklady pramenův o tomto slově; *muka*, článek zvláště obsažný, v němž sebrány citáty vztahující se k mučení v právu chorvatském; *nasljedstvo*, kde se podávají doplňky k jiným článkům slovníka speciálně vyjmenovaným (spisovatel trvá tu při svých názorech o vlastnickém a dědickém právu u starých Slovanů a polemizuje s J. Strohaem); *nepća*, jeden z největších článků Mažuranićova slovníka s obsahem velmi bohatým; *notar*

kde spisovatel vyslovuje mínění, že institut notářství jest u Chorvatů velmi starý, a že se tam vyvinul po příkladu západním (mnoho ustanovení o notářích podávají statuty přímořských měst); *novština*, kde spisovatel upozorňuje, že přes výslovné tvrzení, že ve Vinod. zákoně sebráno je staré právo obyčejové, nalézá se tam mnoho novot; *nuditi*, kde autor pojednává o retraktním právu příbuzných a jeho formách (i v tomto článku spisovatel polemizuje se Strohalem; mimochodem dotýká se i stáří splitského a skradinského statutu, o nichž má za to, že předpisy jejich jsou mnohem starší než jich redakce); *občina*, článek rovněž velmi poučný, podávající mnoho citátů. — K jednotlivým slovům měli bychom tyto poznámky: Slovo *merik*, o němž spisovatel dobře připomíná, že se nalézá i v novořečtině, a o němž i podepsaný referent dříve měl za to, že pochází z maď. mérték, jak se také vykládá ve velikém slovníku, vyd. Jugosl. Akad., je podle mínění Vasmerova (Izvěst. Rus. Akad., odděl. rus. jazyka, 1907, str. 256) původu řeckého (μεριτικόν, novořec. μερτικόν). K slovu *nadvorje* uvedli bychom, že termin tento se nalézá také v privilegii pražských Němců na Poříčí, čl. 4: Debent jurare septem manibus pro furto vel pro eo, quod dicitur nadvore (Jireček, Cod. juris boh. I., 29). Slovo *naprasan* přešlo i do rumunštiny: *năpraznic* znamená tam náhlý, nenadálý. Také slovo *narok* přijali Rumuni; *noroc* = štěstí. Slovo *naruč* zavedeno bylo Bogišičem také do majetkového zákoníka pro Černou Horu ve významu commodatum (čl. 265 a násl.). Slovo *naredbenici* doloženo je také u Karano-Tvrtkoviće, Срб. Спом. I., str. 116 *naredbenici* grada Dubrovnika (Mikl., Mon. Serb. 242) a v Monum. spect. hist. Slav. merid. XIV. 8 (Li annali della nob. republ. di Rag.): molti chatunari, che ogni uno se stimava come li centi, et ogni uno aveva soi naredbenizi. Slovo *natruhliti* má svoje pendant v podobném výrazu staroruském, *растлѣть* (аще кто дѣвицу растлѣть) v církv. stat. kníž. Vladimíra a kníž. Jaroslava. Existovalo i podobné subst. *тли* (нужею бывающая тли). *Neveće* jest utvořeno podle lat. non magis, jež se dostalo do rum. ve formě *numai*. Ke slovům *obećati* možno uvést, že *obešťati se* znamená ve starém srb. jaz. zavázati se (srov. Karano-Tvrtković 84), podobně ve staré ruštině *обѣщаться*. K slovu *obrok* uvádíme, že v Polj. stat. je doloženo *rok na obrok dati* (čl. 63b) — V Mažuranićově slovníku nenašli jsme slov *mirnak* (tri mirnaka plašta, Šurmin, Hrv. spom. I. 198) a *neristlac* (tamtéž I., 199). Co slova ta znamenají, pověděti neumíme.

Také pátý sešit díla Mažuranićova podává výklad mnoha slov dříve v žádném slovníku se nevyskytších. V zájmu slovanské právní historie přáli bychom si, aby Prinosi co nejdříve byly ukončeny. K. K.

Říšské dějiny rakouské.

Šišić Ferdo pl., Priručnik izvora hrvatske historije. Dio I. čest 1. (do god. 1107). U Zagrebu 1914 (vlastně 1915). Stran XIV. a 653.

Nové veliké dílo Šišićovo jest určeno posluchačům chorvatské historie jako pomůcka při seminárních cvičeních. Proto praví autor v předmluvě,